

คู่มือว่าด้วยรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979

2015

ผู้เขียน: Kalpalata Dutta

Kalpalata Dutta เป็นผู้อำนวยการสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย มีหน้าที่ออกแบบโครงการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน จัดทำสื่อช่วยในการสอนและประสานงานวิจัยของทางสถาบัน เธอเรียนจบระดับปริญญาตรีในปี 2547 จาก Central European University กรุงบูดาเปสต์ ในระดับปริญญาโทด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันอยู่ระหว่างทำปริญญาเอกที่สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา (สสมส.) มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้แปล: ขวัญระวี วังอุดม

คำสงวนสิทธิ์

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ มิได้สะท้อนความคิดเห็นของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ คณะกรรมการบริหารองค์กรต่างๆ หรือประเทศสมาชิกต่างๆ ของสหประชาชาติ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนและจัดพิมพ์ขึ้นโดยอิสระภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการ: การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างพลังสังคมด้านสิทธิมนุษยชน (Law Reform and Legal Empowerment for Advancement of Human Rights-based Society) โดยความร่วมมือของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

บทนำ

คู่มือว่าด้วยอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) ได้ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและสำนักงานพัฒนาโครงการแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยเพื่อเสริมความรู้ให้แก่บุคลากรและเป็นเครื่องมือพัฒนาศักยภาพองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนแล้วหลายฉบับ ซึ่งได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Covenant on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: ICERD) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention of the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture: CAT) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances: CED) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ลงนามแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน

กฎหมายระหว่างประเทศของไทยเป็นระบบทวินิยม (dualist system) ซึ่งไม่มีผลบังคับใช้โดยตรง ต้องมีการอนุมัติการเป็นกฎหมายภายในเสียก่อนจึงจะมีผลบังคับในชั้นศาลได้ ดังนั้นรัฐจึงมีพันธกรณีในการทบทวนกฎหมายภายในที่มีอยู่ และปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายหรือบัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อให้กฎหมายภายในสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สากลยอมรับ

คู่มือฉบับนี้ได้รวบรวมรายการที่ต้องตรวจสอบตามข้อบทต่างๆ ของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ซึ่งบุคลากรของสำนักงานสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประเมินหรือทบทวนกฎหมาย กฎ และนโยบายต่างๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญารายการที่ต้องตรวจสอบนี้ครอบคลุมถึงความเห็นทั่วไป (general comments) อันเป็นกลไกของอนุสัญญา รายงานของผู้รายงานพิเศษ (special rapporteurs) หลักการและมาตรฐานสากลของ

สหประชาชาติ และข้อเสนอแนะที่มาจากกลไกของสหประชาชาติโดยการทบทวนรายงานที่ประเทศไทยยื่นเสนอและข้อมูลอื่นๆ ที่จัดทำโดยนักบรรณคดีด้านสิทธิมนุษยชน¹

คู่มือตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเป็นส่วนหนึ่งของชุดคู่มือเกี่ยวกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนว่าด้วย กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ICERD) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญ โดยถูกบังคับ

1 รายการดังกล่าวนี้หมายถึง Do our Laws Promote Gender Equality, A Handbook for CEDAW-BASED Legal Reviews, published by United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women), 2007 และ Gender Equality Laws: Global Good Practice and A Review of Five Southeast Asian Countries, Christine Forster and Vedna Jivan, UNIFEM, 2009 และ CEDAW-Restoring Rights to Women, produced by United Nations Development Fund for Women (South Asia Regional Office) and Partners for Law in Development, 2004.

แนวคิดและหลักการพื้นฐาน

หลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ประกอบไปด้วย ความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ (substantive equality) การไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) และพันธกรณีของรัฐภาคี (State obligations)

ความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ (Substantive Equality)

แนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมสามารถแบ่งออกได้เป็นสองแนวคิด ได้แก่ แนวคิดบนฐานของความเหมือน (sameness approach) และแนวคิดบนฐานของความต่าง (difference approach)

ภายใต้แนวคิดบนฐานของความเหมือน (sameness approach) ความเท่าเทียม หมายถึง การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในลักษณะเดียวกัน ที่มาของแนวคิดนี้สามารถย้อนกลับไปได้ตั้งแต่ยุคของอริสโตเติล (Aristotle) จากถ้อยแถลงของเขาที่ว่า “สิ่งที่เหมือนกันควรได้รับการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน” (“things that are alike should be treated alike”) ภายใต้แนวคิดเดียวกันนี้ ชายและหญิงถูกมองว่ามีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงสมควรได้รับการปฏิบัติแบบเดียวกัน โดยมองข้ามความต่างทางชีววิทยา เช่น ความเป็นแม่ นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังปฏิเสธมุมมองเกี่ยวกับหญิงชายที่ถูกกำหนดขึ้นโดยแต่ละสังคมและวัฒนธรรม (เช่น ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายในด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ) และผลกระทบที่มุมมองเหล่านั้นมีต่อความสามารถของผู้หญิงในการเข้าถึงและใช้สิทธิของตน การมองข้ามหรือละเลยความแตกต่างที่มีอยู่จริง ทำให้แนวคิดนี้ล้มเหลวในการตอบสนองความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของผู้หญิง กล่าวได้ว่า แนวคิดนี้เน้น ‘การปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน’ มากกว่า ‘ความเท่าเทียมของผลลัพธ์ที่ตามมา’ แนวคิดนี้ยังถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมอย่างเป็นทางการ (the formal approach to equality)

แนวคิดบนฐานของความต่าง (Difference approach) ตระหนักว่า ชายและหญิงมีประสบการณ์การใช้ชีวิตจริงที่แตกต่างกัน (lived realities) และทั้งชายและหญิงต่างถูกจัดวางตำแหน่งแห่งที่ในสังคมอย่างแตกต่างกันเป็นอย่างมาก คำถามที่ว่า ความแตกต่างนี้ควรถูกเข้าใจอย่างไรและควรถูกนำมาปฏิบัติอย่างไร นำมาสู่แนวทางย่อยอีกสองแนวทาง ได้แก่ แนวทางที่มุ่งคุ้มครอง (Protectionist approach) และแนวทางที่เน้นความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ (Substantive approach)

แนวทางที่มุ่งคุ้มครอง (Protectionist approach) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบทบาทของชายและหญิงในสังคม ในฐานะความแตกต่างที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แนวทางนี้มองว่าความแตกต่างทางชีวภาพและสมมติฐานทางสังคมถือเป็นเกณฑ์กำหนดบทบาทและศักยภาพที่แตกต่างกันของชายและหญิง ดังนั้นแนวทางนี้จึงสนับสนุนให้มีการปฏิบัติต่อชายและหญิงในลักษณะที่แตกต่างกัน ปัญหาของแนวทางนี้คือ การพยายามให้เหตุผลกับความแตกต่างระหว่างบทบาทของชายและหญิง ในฐานะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และเห็นชอบให้มีการปฏิบัติต่อทั้งสองเพศในทางที่แตกต่างกัน โดยที่ไม่พยายามเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้หญิงในสังคม

ในทางตรงกันข้าม แนวทางที่เน้นความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ (Substantive equality approach) ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างเพศ มองความแตกต่างดังกล่าวในฐานะผลลัพธ์ของทัศนคติเหมารวมแง่ลบต่อผู้หญิง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแก้ไขทัศนคติเหมารวมดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่ง แนวทางนี้ให้ความสำคัญกับสมมติฐานที่นำไปสู่ความแตกต่าง (ระหว่างบทบาทของชายและหญิง) และผลลัพธ์ในแง่ลบที่ตามมาต่อผู้หญิง และมุ่งที่จะจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สถาบัน และโครงสร้าง ผ่านการใช้มาตรการเชิงแก้ไขและเชิงบวก นอกจากนี้ แนวทางนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการกำจัดข้อเสียเปรียบต่างๆ (ที่ผู้หญิงต้องเผชิญ) ให้หมดสิ้นไป สิ่งนี้ที่แนวทางนี้สนับสนุนคือ การใช้กฎหมายแก้ไขความไม่สมดุลที่เกิดขึ้น และให้มั่นใจว่าจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ในแง่บวก ทั้งนี้สามารถกระทำได้โดย การสร้างโอกาสและทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงสิทธิและผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม แนวทางนี้ยังสามารถเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แนวทางเกี่ยวกับความเสมอภาคแบบมุ่งแก้ไข (the corrective approach to equality)

การทำความเข้าใจทั้งสามแนวคิดนี้ สามารถทำได้โดยอธิบายผ่านตัวอย่างของผู้หญิงที่ทำงานกะกลางคืน ภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมอย่างเป็นทางการ (the formal approach) ผู้ชายและผู้หญิงถูกมองว่าเท่าเทียมกัน และกฎหมายให้สิทธิทั้งผู้ชายและผู้หญิงทำงานกะกลางคืนได้เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมอาจเป็นไปได้ในทางที่ไม่เอื้อต่อการทำงานของผู้หญิง เช่น หากสถานที่ทำงานไม่สว่างเพียงพอ หรือการที่ผู้หญิงต้องโดยสารรถประจำทางเพื่อไปทำงานตอนกลางคืน อาจทำให้เสี่ยงต่อการถูกรังแกหรือมีร้ายทางเพศ มิติเหล่านี้จะถูกกลืนภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมอย่างเป็นทางการ ในทางกลับกัน แนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมที่มุ่งคุ้มครอง (Protectionist approach) นั้น ให้ความสำคัญกับมิติเหล่านี้ โดยการออกข้อบังคับสำหรับผู้หญิงที่ทำงานกะกลางคืน เพื่อคุ้มครองพวกเขาจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ผลลัพธ์ที่ตามมาคือ ผู้หญิงอาจสูญเสียโอกาสในการทำงานหารายได้ ในขณะที่แนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมแบบมุ่งแก้ไข (Corrective approach) นั้น เน้นการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าถึงสิทธิ (ในการทำงาน) ของผู้หญิง เช่น กำหนดให้โรงงานติดตั้งหลอดไฟเพื่อให้แสงสว่างมากขึ้น และจัดบริการขนส่งที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง

ฉะนั้นแล้วจึงกล่าวได้ว่า แนวคิดที่มุ่งแก้ไข ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างผู้ชายและผู้หญิง แต่ขณะเดียวกันก็เน้นย้ำความเท่าเทียมกันของทั้งสองเพศ และกำหนดพันธกิจในการแก้ไข ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เพื่อให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงสามารถเข้าถึงโอกาสและสิทธิต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน และยังคงกำหนดให้มีการผนวกมุมมองความเท่าเทียมทางเพศไว้ในกฎหมายและนโยบายต่างๆ อีกด้วย ความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ (Substantive equality) นี้ มุ่งส่งเสริมให้ผู้หญิงได้รับความเท่าเทียมทางโอกาส สามารถเข้าถึงโอกาส และได้รับผลประโยชน์ต่างๆ อย่างเท่าเทียม

อนุสัญญา CEDAW ตั้งอยู่บนแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ ในข้อเสนอแนะ (General Recommendation) ที่ 25 คณะกรรมการ CEDAW ให้ความเห็นไว้ว่า:

“...การที่จะทำให้ผู้หญิงมีความเท่าเทียมกับผู้ชายในทางปฏิบัติ (*de facto equality*) ได้นั้น อาศัยกฎหมายหรือแนวทางตามแผนงานที่วางไว้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ แนวคิดที่ว่านี้เอง คณะกรรมการ CEDAW ตีความไว้ว่า เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติ (*substantive equality*) นอกจากนี้ อนุสัญญา CEDAW ยังกำหนดให้ผู้หญิงได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมในการเริ่มต้นชีวิต (ไม่ว่าจะในแง่ใดก็ตาม) และได้รับการพัฒนาศักยภาพ ทั้งนี้โดยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเพื่อให้พวกเขาได้มาซึ่งความเท่าเทียม ทั้งในแง่ของผลลัพธ์อีกด้วย การให้หลักประกันว่า จะปฏิบัติต่อผู้หญิงเฉกเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อผู้ชาย ย่อมไม่เพียงพอ เพราะแท้จริงแล้ว ความแตกต่างระหว่างชายและหญิง ล้วนจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติทางชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรมด้วยกันทั้งสิ้น ในบางสภาวะการณ์ อาจมีความจำเป็นต้องปฏิบัติต่อหญิงและชายต่างกัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างที่มีอยู่ การที่จะบรรลุเป้าหมายตามแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมโดยสาระบัญญัติได้นั้น ยังจำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์ที่มุ่งแก้ไขปัญหาสัดส่วนตัวแทนหญิงที่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ รวมทั้งการกระจายทรัพยากรและอำนาจอย่างเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย”

การไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)

หลักการไม่เลือกปฏิบัติถือเป็นส่วนสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียม มาตรา 1 ของอนุสัญญา CEDAW ให้คำจำกัดความหมาย ‘เลือกปฏิบัติต่อสตรี’ ไว้ดังนี้;

“คำว่า ‘เลือกปฏิบัติต่อสตรี’ หมายถึง การแบ่งแยก (*distinction*) การกีดกัน (*exclusion*) หรือการจำกัดใดๆ (*restriction*) เพราะเหตุแห่งเพศ โดยส่งผล หรือมุ่งประสงค์ที่จะทำลาย (*impair*) หรือทำให้การยอมรับซึ่งสิทธิ (*recognition*) การมีซึ่งสิทธิ (*enjoyment*) หรือการใช้สิทธิ (*exercise*) โดยสตรีไม่เป็นผล (*nullify*) ไม่ว่าเธอผู้

นั้นมีสถานภาพด้านการสมรสอย่างไร บนพื้นฐานความเสมอภาคของบุรุษและสตรี สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง และอื่นๆ”

คำจำกัดความดังกล่าว ประกอบไปด้วยมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้:

การปฏิบัติหรือการกระทำที่แตกต่างกัน (**Difference in treatment and in action**): คำจำกัดความที่ว่านี้ ได้อธิบายไว้ว่า ความแตกต่างในการปฏิบัติอาจมีหลายรูปแบบ; การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัด การกีดกัน หมายถึง การปฏิบัติการใช้สิทธิของผู้อื่น เช่น เมื่อผู้หญิงถูกปฏิบัติสิทธิในการประกอบอาชีพบางอาชีพ การจำกัด หมายถึง การสร้างข้อจำกัดในการใช้สิทธิ เช่น เมื่อสิทธิด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิงถูกจำกัดโดยกฎหมาย ซึ่งไม่อนุญาตให้เธอมีสิทธิตัดสินใจเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของเธอเองได้

เจตนา (**Intention**): คำจำกัดความดังกล่าว อธิบายความแตกต่างในการปฏิบัติว่า ต้อง ‘มีผลหรือความมุ่งประสงค์’ ซึ่งครอบคลุมการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

การเลือกปฏิบัติทางตรง (**Direct discrimination**): หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำใดๆ อันมี “ความมุ่งประสงค์” เพื่อเลือกปฏิบัติต่อสตรี เช่น กฎหมายกำหนดการเกษียณอายุสำหรับหญิงและชายแตกต่างกัน สิทธิในการสืบทอดมรดกต่างกัน อายุแต่งงานขั้นต่ำสำหรับเด็กหญิงและเด็กชายต่างกัน หรือให้นายจ้างมีสิทธิเลิกจ้างพนักงานหญิงที่แต่งงานหรือตั้งครรภ์

การเลือกปฏิบัติทางอ้อม (**Indirect discrimination**): หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำใดๆ อัน “ส่งผล” ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี แม้ว่ากระทำนั้นจะเป็นไปโดยไม่เจตนาก็ตาม การกระทำหรือการละเว้นการกระทำใดๆ อาจดูเหมือนเป็นกลาง หรือแม้กระทั่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจนำมาสู่การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เนื่องด้วยบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา ที่ฝังลึกอยู่ในสังคม ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายอาจให้ออกาสแก่หญิงและชายในการกู้ยืมเงินอย่างเท่าเทียมกัน หากเขาหรือเธอสามารถหาหลักทรัพย์ เช่น เงินทองหรือที่ดิน มาค้ำประกันได้ หากมองโดยผิวเผิน เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดดูจะเป็นกลาง แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้น เนื่องด้วยบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาที่ฝังลึกอยู่ในสังคม อาจทำให้ผู้หญิงไม่มีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินหรือที่ดิน ส่งผลให้เธอไม่สามารถกู้ยืมเงินได้

ผลลัพธ์ (Results): การจะถือว่ากระทำหรือการละเว้นการกระทำใด ๆ เป็นการเลือกปฏิบัติ ยังขึ้นอยู่กับผลของการกระทำนั้น นั่นคือ การทำลาย (*impair*) หรือทำให้การยอมรับซึ่งสิทธิ (*recognition*) การได้รับประโยชน์จากการมีสิทธิ (*enjoyment*) หรือใช้สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (*exercise*) ไม่เป็นผล (*nullify*) หรืออีกนัยหนึ่งคือ การกระทำใด ๆ ถือเป็น การเลือกปฏิบัติเมื่อการกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้หญิง โดยผลที่เกิดขึ้นคือ:

- การทำลาย หรือทำให้การยอมรับซึ่งสิทธิไม่เป็นผล
- การทำลาย หรือทำให้การได้รับประโยชน์จากการมีสิทธิและเสรีภาพไม่เป็นผล และ
- การทำลาย หรือทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพไม่เป็นผล

การเลือกปฏิบัติไม่ว่าในด้านใด และโดยบุคคลใดก็ตาม: ขอบเขตการเลือกปฏิบัติครอบคลุมทั้งทางด้าน “การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง และทางด้านอื่น ๆ” ฉะนั้นแล้ว อนุสัญญา CEDAW จึงครอบคลุมการเลือกปฏิบัติที่ไม่เพียงกระทำโดยรัฐหรือบุคคลของรัฐ แต่ยังรวมถึงที่กระทำโดยบุคคลที่ไม่ใช่รัฐ ที่เกิดขึ้นทั้งในครอบครัว ชุมชน และพื้นที่ทางเศรษฐกิจ

การเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน (Multiple discrimination): อนุสัญญา CEDAW ตระหนักว่า นอกเหนือจากการที่ผู้หญิงถูกเลือกปฏิบัติเพียงเพราะเธอเป็นผู้หญิง เธอยังอาจถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น เหตุแห่งเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ หรืออัตลักษณ์ทางศาสนา ความพิการ อายุ ชนชั้น วรรณะ หรือเหตุอื่น ๆ ตัวอย่างของผู้หญิงที่ถูกเลือกปฏิบัติ นอกเหนือจากเหตุแห่งเพศ ได้แก่ หญิงชนบท หญิงพิการ แรงงานอพยพหญิง หญิงพื้นเมือง และหญิงสูงวัย

พันธกรณีของรัฐภาคี (State obligations)

ภายใต้อนุสัญญา CEDAW ผู้มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิ (duty bearer) คือรัฐ ‘รัฐ’ ในที่นี้หมายถึง หน่วยงานของรัฐทั้งหมด โดยรวมถึง โครงสร้างฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ และปกครอง ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นต่างๆของรัฐ พันธกรณีของรัฐ ประกอบไปด้วยมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้:

พันธกรณีในแง่ของวิธีการ (**Obligation of means**): หมายถึง การที่รัฐต้องดำเนินการมาตรการใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคตามเนื้อหา ฉะนั้นแล้ว รัฐจึงจำเป็นต้องดำเนินขั้นตอนต่างๆ อาทิ ออกกฎหมาย จัดสรรงบประมาณ ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อการตระหนักรู้และการใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของผู้หญิง

พันธกรณีในแง่ของผลลัพธ์ (**Obligation of results**): หมายถึง มาตรการใดๆ ที่นำมาใช้ต้องนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวัง หรืออีกนัยหนึ่งคือ พันธกรณีในการทำให้บรรลุซึ่งความเสมอภาคในชีวิตจริง (de facto/ substantive equality)

พันธกรณีในการเคารพ ปกป้องคุ้มครอง และทำให้สิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจริง

(Obligation to Respect, Protect, Fulfill):

พันธกรณีในการเคารพ (Obligation to respect) กำหนดให้รัฐต้องละเว้นจากการกระทำใดๆ อันเป็นการขัดขวางการใช้สิทธิของผู้หญิง

พันธกรณีในการปกป้องคุ้มครอง (Obligation to protect) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการใดๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิโดยปัจเจกบุคคลหรือองค์กรเอกชน

พันธกรณีในการทำให้สิทธิมนุษยชนเป็นจริง (Obligation to fulfill) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามอำนาจนิติบัญญัติ ตุลาการ ปกครอง มาตรการทางด้านงบประมาณ เศรษฐกิจ และมาตรการอื่นๆ ตามกำลังทรัพยากรที่มีอย่างสูงสุด เพื่อให้แน่ใจว่าผู้หญิงสามารถตระหนักถึงสิทธิของตนเอง

การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (**Due Diligence**) : ภายใต้อนุสัญญา CEDAW หากเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยบุคคลที่ไม่ใช่รัฐ ทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ รัฐภาคีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ (held accountable) ต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นนั้นด้วย ในแง่นี้ รัฐไม่เพียงแต่มีพันธกรณีในการวางกรอบคิดเชิงกฎหมายและเชิงสถาบันที่เอื้อต่อการใช้สิทธิ แต่ยังมีหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน เพื่อป้องกัน ตรวจสอบ ลงโทษ และเยียวยาการละเมิดสิทธิโดยบุคคลที่ไม่ใช่รัฐ

รายการที่ต้องตรวจสอบ

รายการที่ต้องตรวจสอบจะนำเสนอไปตามข้อบทต่างๆ ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ แต่ละรายการจะเริ่มต้นด้วยหัวข้อหลัก ข้อบทที่นำมาอ้างอิง และเอกสารความเห็นและข้อเสนอแนะ² ดังตัวอย่าง

- พันธกรณี (หัวข้อหลัก)
 - ข้อ 1 ของอนุสัญญา
 - ความเห็นทั่วไปที่ 9 และที่ 25
- แล้วตามด้วยเนื้อหาของข้อบทต่างๆ ในอนุสัญญา

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบโดยการภาคยานุวัติและมีผลบังคับกับประเทศไทยในปี 2528 คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีได้ทบทวนรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีฉบับที่สี่และที่ห้าแล้ว³ โดยในคู่มือนี้จะนำเสนอข้อความบางส่วนที่มาจากข้อเสนอแนะเชิงสรุป (Concluding Comments) ของคณะกรรมการ รวมทั้งรายงานที่ยื่นผ่านกลไกทบทวนสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย (Universal Periodic Review of Thailand) ที่เป็นประเด็นข้อห่วงใยที่สำคัญๆ

ในคู่มือนี้จะบรรยายคุณลักษณะสำคัญหรือองค์ประกอบหลักของแต่ละข้อบทและตั้งเป็นคำถามในรูปแบบของใช่/ไม่ใช่ เพื่อเป็นเครื่องมือชี้วัดให้แก่ผู้อ่านในการประเมินว่ากฎหมายของไทยนั้นสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในส่วนที่ระบุถึง "ข้อคิดเห็น" จะประกอบด้วยคำอธิบาย อ้างอิงและประเด็นขบคิด เพื่อให้ผู้อ่านได้มีโอกาสทบทวนมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นในระบบกฎหมายภายในประเทศ

2 กลไกหนึ่งของอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การตีความข้อบทต่างๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ซึ่งจะถูกรวบรวมในรูปแบบ "ความเห็นทั่วไป" (General Comments) หรือ "ข้อเสนอแนะทั่วไป" (General Recommendations) กล่าวสำหรับกลไกของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) "คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี" จะทำหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภาคีสมาชิก และจัดพิมพ์เป็นความเห็นทั่วไปว่าด้วยข้อบทต่างๆ ตามอนุสัญญา

3 รัฐภาคีสมาชิกมีหน้าที่ต้องยื่นรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีตามรอบการรายงานซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของอนุสัญญา โดยจะมีการพิจารณาทบทวนรายงานดังกล่าวและแสดงข้อห่วงใยและข้อเสนอแนะต่อรัฐภาคีในรูปแบบของ "ข้อสังเกตเชิงสรุป" (Concluding Observations) หรือ "สรุปข้อเสนอแนะ" (Concluding Comments)

คำตอบว่า "ไม่" ในแต่ละประเด็นคำถามชีวิตนั้นจะแสดงถึงช่องว่างทางกฎหมายภายในประเทศที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งในกรณีนี้ ผู้อ่านจะมีโอกาสได้ทบทวนช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว เพื่อระบุสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการอุดช่องว่างของกรอบกฎหมายภายใน รวมทั้งแสวงหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถอุดช่องว่างทางกฎหมายเหล่านั้นได้

พันธกรณีในการจัดการเลือกปฏิบัติและสร้างความเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 19 และ 25 (*General Recommendation 19 and 25*)

จากรายงานของรัฐไทย พ.ศ. 2549 คณะกรรมการ CEDAW มีความกังวลต่อทัศนคติแบบเหมารวมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของหญิงชายในครอบครัวและในสังคมที่ยังมีอยู่มากในสังคมไทย คณะกรรมการมองว่า ทัศนคติแบบเหมารวมเช่นนี้เป็นทัศนคติที่ลดทอนบทบาททางสังคมของผู้หญิง และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการนำอนุสัญญา CEDAW มาปฏิบัติให้เป็นจริง อีกทั้งยังเป็นสาเหตุรากเหง้าของปัญหาความไม่เท่าเทียมที่ผู้หญิงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในหลาย ๆ ด้าน เช่น ในตลาดแรงงาน และในชีวิตทางการเมืองและสาธารณะ นอกจากนี้ คณะกรรมการยังเรียกร้องให้รัฐไทยนำมาตราการพิเศษชั่วคราวต่าง ๆ มาใช้ และเร่งสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเท่าเทียมชายหญิงในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการตัดสินใจและการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ คณะกรรมการยังเรียกร้องให้รัฐไทยดำเนินมาตรการใด ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติทางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่อนุญาตให้มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง

ต่อประเด็นผู้หญิงมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ คณะกรรมการเห็นว่า ผู้หญิงเหล่านี้ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา สวัสดิการสังคม บริการสาธารณสุข และโอกาสทางเศรษฐกิจ และยังคงต้องแต่งงานก่อนวัยอันควรตามธรรมเนียมปฏิบัติ คณะกรรมการเห็นว่า สถานการณ์ที่เป็นอยู่นี้ยังถูกทำให้เลวร้ายมากขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

ทีมงานองค์การสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNCT) ได้ลงนามเห็นชอบต่อข้อห่วงใยทั้งหมดนี้ของทางคณะกรรมการ CEDAW ระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย (UPR) ในปี พ.ศ. 2554

รวบรวมโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) เพื่อใช้ในรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย (URP) (ย่อหน้า 13-14)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
การให้หลักประกันความเท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติ			
1.	รัฐธรรมนูญให้หลักประกันความเสมอภาคเบื้องหน้ากฎหมาย (<i>the right to equality before law</i>) และความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคนหรือไม่?		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
2.	<p>รัฐธรรมนูญห้ามไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ อายุ ความพิการ ชาติพันธุ์ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม วิธีทางเพศ และเหตุที่ใกล้เคียงอื่นๆหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีข้อกำหนดที่ระบุคำนิยามเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ ตามข้อ 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) หรือไม่? • คำนิยามเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัตินั้นครอบคลุมการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือไม่? • คำนิยามนั้นครอบคลุมความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ (gender-based violence) หรือไม่⁴ • กฎหมายระบุให้มีการจัดตั้งมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อเร่งให้เกิดความเท่าเทียมในทางปฏิบัติหรือไม่? • การห้ามเลือกปฏิบัตินั้นครอบคลุมการกระทำหรือการละเว้นไม่กระทำการใดๆโดย <ul style="list-style-type: none"> ✓ หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานสาธารณะ และ ✓ องค์กรเอกชนและปัจเจกบุคคล หรือไม่? 		
3.	<p>รัฐธรรมนูญ/กฎหมายได้ให้หลักประกันในการเรียกร้องให้มีการบังคับใช้ซึ่งสิทธิแห่งความเท่าเทียมและสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือไม่?</p>		
4.	<p>สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับประเทศ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบประเด็นการเลือกปฏิบัติทางเพศ/ บนฐานเพศภาวะหรือไม่?</p>		
<p>สถาบันและกลไกตรวจสอบติดตามการดำเนินนโยบายและกิจกรรมด้านความเท่าเทียมทางเพศ</p>			

4ในข้อเสนอแนะทั่วไป (General Recommendations) ที่ 19 คณะกรรมการ CEDAW ระบุว่า คำนิยามเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติควรรวมถึงความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ (gender-based violence) (ย่อหน้าที่ 6) ซึ่งหมายถึงความรุนแรงที่กระทำต่อสตรี อันเกิดจากอคติทางเพศที่มีต่อผู้หญิง หรือความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไม่ได้สัดส่วน ความรุนแรงดังกล่าวครอบคลุมการกระทำที่ส่งผลทางกายภาพ จิตใจ หรือก่อให้เกิดอันตรายหรือความทุกข์ทางเพศ การข่มขู่ บังคับ หรือริดลอนอิสรภาพต่างๆ นอกจากนั้น ความรุนแรงบนฐานเพศภาวะยังควรรวมถึงการคุกคามทางเพศ (ย่อหน้าที่ 18)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
5.	มีกฎหมาย/ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศหรือไม่?		
6.	<p>กฎหมาย/ นโยบายนั้นๆ ระบุให้มีการแต่งตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบดูแลและประสานงานอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> มีการระบุอำนาจหน้าที่และทรัพยากรในการทำงานที่ชัดเจนหรือไม่? 		
7.	<p>กฎหมาย/ นโยบายนั้นๆ กำหนดพันธกิจเชิงบวกสำหรับหน่วยงานรัฐในการ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ผนวกประเด็นความเท่าเทียมทางเพศเข้าไปในการดำเนินงานขององค์กรหรือไม่? รวบรวมข้อมูลจำแนกเพศอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์เชิงมิติชายหญิงหรือไม่? พัฒนายุทธศาสตร์และแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศหรือไม่? <p>ข้อคิดเห็น</p> <p>≈ ให้ทบทุนแผนพัฒนาสตรี ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย พ.ศ. 2555-2559; มีวัตถุประสงค์หลักเกณฑ์ ตัวชี้วัดอะไรบ้าง?</p> <p>≈ ในกระบวนการวางแผนและดำเนินงานของแผนพัฒนาสตรี นั้น มีพื้นที่ให้ผู้หญิง/ ขบวนการเคลื่อนไหวของสตรี/ องค์กรพัฒนาเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่?</p> <p>≈ มีระบบสำหรับรวบรวมข้อมูลจำแนกเพศ ทั้งแบบเป็นตัวเลข สัมบูรณ์และแบบคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์ เพื่อทำความเข้าใจสภาพของผู้หญิงในแต่ละภาคส่วนหรือไม่?</p> <p>≈ คณะกรรมการพัฒนากิจการสตรีและครอบครัวแห่งชาติ สำนักงานพัฒนากิจการสตรีและครอบครัว เจ้าหน้าที่ระดับสูง และตัวแทนที่ทำงานด้านบทบาทชายหญิงในกระทรวงหรือหน่วยงานต่างๆของรัฐ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการดำเนินนโยบายด้านความเท่าเทียมทางเพศ</p> <p>✓ หน่วยงานหรือตำแหน่งเหล่านี้มีขอบเขต</p>		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>ความรับผิดชอบมากน้อยแค่ไหน?</p> <p>✓ ยังมีกลไกสำหรับดำเนินงานด้านความเท่าเทียมทางเพศอื่นๆอีกหรือไม่?</p>		
<p>พันธกิจเกี่ยวกับความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ (Gender-based violence)</p> <p>ความรุนแรงในครอบครัว</p>			
8.	มีกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่?		
9.	<p>คำนิยามความรุนแรงในครอบครัวในกฎหมายครอบคลุม:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ความรุนแรงทุกรูปแบบ (ทางกายภาพ ทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจและทางเพศ) หรือไม่? • การบีบบังคับและริดลอนิสสรภาพทุกรูปแบบหรือไม่? 		
10.	การปกป้องคุ้มครองบุคคลจากความรุนแรงในครอบครัวรวมถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยคู่หมั้น อดีตคู่หมั้น ผู้ที่มีบุตรร่วมกัน ผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน และผู้ที่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง (<i>intimate relationships</i>) หรือไม่?		
11.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีมาตรการช่วยเหลือคุ้มครองเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวอย่างทันที่หรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> • มาตรการนั้น อนุญาตให้ย้ายผู้กระทำผิดออกจากที่พักอาศัยเดียวกับเหยื่อชั่วคราว ไม่ว่าผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ที่พักนั้นเป็นใครก็ตาม และให้ดำเนินการตามระยะเวลาที่เหมาะสมเพียงพอ เพื่อให้แน่ใจว่าเหยื่อปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองหรือไม่? • มาตรการนั้น อนุญาตให้จัดหาที่พักพิงชั่วคราวให้กับเด็กหรือไม่? • มาตรการนั้น อนุญาตให้ช่วยเหลือทางการเงินแก่เหยื่อหรือไม่? • มาตรการนั้น อนุญาตให้ช่วยเหลือค่ารักษาทางการแพทย์อันเป็นผลจากความรุนแรงหรือไม่? 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> ● สำหรับหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบมาตรการเหล่านี้: กฎหมายเอื้อให้บุคคลสามารถเข้าถึงหน่วยงานเหล่านี้ได้อย่างสะดวกง่ายดายหรือไม่? ● กฎหมายอนุญาตให้หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายสามารถออกมาตรการดังกล่าวได้เองโดยฝ่ายเดียว (โดยไม่ต้องแจ้งคู่กรณี) หรือไม่? ● กฎหมายอนุญาตให้หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายออกมาตรการช่วยเหลือคุ้มครองอย่างทันที่วงที่ในวันเดียวกันกับที่มีการร้องขอหรือไม่? 		
12.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีหน่วยงานที่เหมาะสมทำหน้าที่ดูแลให้ความช่วยเหลือเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่?</p> <p>การดูแลให้ความช่วยเหลือครอบคลุม:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การให้คำปรึกษาแก่เหยื่อความรุนแรงในครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวหรือไม่? ● ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแก่เหยื่อความรุนแรงในครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือหรือติดตามอัตราที่เหยื่อสามารถจ่ายได้หรือไม่? ● การรักษาทางการแพทย์โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดในอัตราที่เหยื่อความรุนแรงในครอบครัวสามารถจ่ายได้หรือไม่? ● การจัดหาบ้านพักฉุกเฉินหรือที่พักพิงชั่วคราวแก่เหยื่อความรุนแรงหรือไม่? 		
13.	<p>กฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดให้มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่หน่วยงานต่างๆของรัฐในการดูแลปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างชัดเจนหรือไม่? ● ให้อำนาจหน้าที่หน่วยงานต่างๆในการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่? ● กำหนดให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับความรุนแรงใน 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>ครอบครัวให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและตุลาการ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ให้บริการด้านสุขภาพ หรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่? ระบุให้มีการเก็บข้อมูลและทำวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่? <p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ให้ทบทุนพระราชบัญญัติว่าด้วยผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 		
<p>การข่มขืน (<i>rape</i>) และทารุณทางเพศ (<i>sexual assault</i>)</p>			
14.	<p>นอกเหนือจากองค์ประกอบอื่นๆ แล้วนั้น คำจำกัดความ 'ข่มขืน' ตามประมวลกฎหมายอาญายังรวมถึงการกระทำต่อไปนี้หรือไม่?:</p> <ul style="list-style-type: none"> การบังคับสอดใส่อวัยวะเพศชายทางปากหรือรูทวารของอีกบุคคลหนึ่ง การบังคับสอดใส่วัตถุในช่องคลอดของอีกบุคคลหนึ่ง การข่มขืนในคู่สมรส (<i>marital rape</i>) 		
15.	<p>กฎหมายกำหนดห้ามมิให้มีการนำ 'พฤติกรรมทางเพศในอดีต' (<i>prior sexual conduct</i>) (ในกรณีนี้ หมายถึง ของฝ่ายหญิง) มาใช้เพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิสูจน์ว่าเธอไม่ยินยอมมีเพศสัมพันธ์ หรือไม่?</p>		
16.	<p>กฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้ความคุ้มครองอัตตลักษณ์ของเหยื่อที่ถูกข่มขืนหรือทารุณทางเพศหรือไม่? ในกรณีที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยหรือสุขภาพของเหยื่อ ให้ใช้กระบวนการไต่สวนโดยเหยื่อไม่จำเป็นต้องมาให้การด้วยตนเอง (<i>non face to face trial proceedings</i>) แต่ใช้วิธีการอื่น เช่น ไต่สวนผ่านอุปกรณ์ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>คอมพิวเตอร์ (teleconference) ไปได้หรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ให้มีมาตรการช่วยเหลือฟื้นฟูทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมแก่เหยื่อหรือไม่? 		
การคุกคาม/ ล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual harrasment)			
17.	<p>มีกฎหมายห้ามการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงานทุกแห่งหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายดังกล่าวให้นิยามความหมายของคำว่า การคุกคามทางเพศอย่างครอบคลุมตามที่คณะกรรมการ CEDAW ได้ระบุไว้หรือไม่? • กฎหมายดังกล่าวคุ้มครองผู้ร้องทุกข์จากการถูกทำให้เป็นเหยื่อหรือไม่? • กฎหมายดังกล่าวระบุให้นายจ้างจัดให้มีกระบวนการร้องทุกข์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงให้มีการเยียวยาอย่างเหมาะสมหรือไม่? <p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ การคุกคาม/ ล่วงละเมิดทางเพศถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่? 		

การค้ำขูข่มขู่และการแสวงหาผลประโยชน์จากการบังคับค้าประเวณี (Trafficking and Exploitation for Prostitution of Others)

มาตรา 6

ข้อเสนอแนะ (General Recommendation) 19, ย่อหน้า 13-16

5 ดูย่อหน้าที่ 18 ในข้อเสนอแนะทั่วไป (General Recommendation) ที่ 19 ของ CEDAW

6 การทำให้เป็นเหยื่อ (victimization) หมายถึง การแกแ่้ผิดโดยนายจ้างหลักจากถูกลูกจ้างร้องเรียนกรณีคุกคามทางเพศ, ย่อหน้าที่ 18, ข้อเสนอแนะทั่วไป (General Recommendation) ที่ 19 ของ CEDAW

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	การค้ามนุษย์		
1.	มีกฎหมายห้ามการค้ามนุษย์หรือไม่?		
2.	ความผิดฐานค้ามนุษย์มีการลงโทษสมควรกับความร้ายแรงของความผิดหรือไม่?		
3.	<p>กฎหมายให้นิยามความหมายของคำว่าการค้ามนุษย์อย่างครอบคลุมตามที่ระบุไว้ในพิธีสารเพื่อป้องกัน สะกัดกั้น และลงโทษการค้ามนุษย์แห่งสหประชาชาติ (<i>UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons</i>)⁷ หรือไม่?</p> <p>คำนิยามการค้ามนุษย์มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้หรือไม่? :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● มีความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำอันนำไปสู่การค้ามนุษย์อย่างครอบคลุม เช่น การจัดหา ขนส่ง ส่งต่อ ให้ที่พัก หน่วงเหนี่ยว ักขัง หรือรับไว้ ● มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการที่ถูกนำมาใช้เพื่อประกอบอาชญากรรมค้ามนุษย์อย่างครอบคลุม เช่น <ul style="list-style-type: none"> ✓ การข่มขู่ ✓ การใช้กำลัง ✓ การบังคับในรูปแบบอื่นๆ ✓ การลักพาตัว ✓ การฉ้อโกง ✓ การหลอกลวง ✓ การใช้อำนาจโดยมิชอบหรือในทางที่ผิด 		

7 มาตรา 3(a) ของพิธีสารระบุให้ ‘การค้ามนุษย์’ หมายถึง “การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้ที่อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใดด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสียหายจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้ หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่นเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้า ประเพณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ การแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่อยู่ในสถานะเปราะบาง ✓ การให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมจากบุคคลซึ่งมีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น หรือไม่? • วัตถุประสงค์ของการค้ามนุษย์ การค้ามนุษย์นั้นเป็นไปเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ การแสวงหาผลประโยชน์มีหลายรูปแบบ เช่น <ul style="list-style-type: none"> ✓ การแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นๆ ✓ การบังคับใช้แรงงาน ✓ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส และ ✓ การตัดอวัยวะออกจากร่างกาย 		
4.	<p>กฎหมายกำหนดขอบเขตอำนาจศาลกรณีความผิดฐานการค้ามนุษย์หรือไม่? :</p> <ul style="list-style-type: none"> • การกระทำความผิดเกิดขึ้นภายในเขตแดนของรัฐหรือไม่? และ • การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายนอกเขตแดนของรัฐนั้น ผู้กระทำความผิดเป็นพลเมืองของรัฐนั้นๆ หรือเป็นการกระทำความผิดต่อพลเมืองของรัฐนั้นๆหรือไม่? 		
5.	<p>กรณีการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับเหยื่อค้ามนุษย์ กฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ระบุให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์รอดพ้นจากการถูกลงโทษจากการกระทำใดๆที่อาจเข้าข่ายผิดกฎหมายระหว่างที่ตกอยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์หรือไม่? • ระบุให้มีการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือติดตามอัตราที่ผู้เสียหายสามารถจ่ายได้หรือไม่? • ระบุให้มีการคุ้มครองอัตตลักษณ์และความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่? • ในกรณีที่ความปลอดภัยหรือสุขภาพของผู้เสียหายอยู่ในความเสี่ยง อนุญาตให้ใช้วิธีการอื่นแทนกระบวนการไต่สวนที่ผู้เสียหาย 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>หายต้องมาให้การด้วยตนเองได้หรือไม่ เช่น จัดให้มีการไต่สวนผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (teleconference)?</p> <ul style="list-style-type: none"> กำหนดขั้นตอนการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และประจักษ์พยานจากการถูกแก๊งค์หรือถูกคุกคาม เช่น มีแผนงานคุ้มครองเหยื่อหรือประจักษ์พยานหรือไม่? ตระหนักถึงสิทธิของเหยื่อที่จะกลับไปยังถิ่นฐานดั้งเดิมของตนหรือไม่? 		
6.	<p>ในด้านของการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ และการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปรกติสุขนั้น กฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> ระบุให้มีการรักษาทางการแพทย์แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดในอัตราที่ผู้เสียหายสามารถจ่ายได้หรือไม่? ระบุให้มีบริการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงช่วยเหลือให้พวกเขาสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปรกติสุขหรือไม่? ระบุให้มีบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่? ระบุให้มีการจัดตั้งบ้านพักฉุกเฉินหรือที่พักพิงชั่วคราวแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่? ระบุหน่วยงานที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่? 		
7.	<p>กรณีการรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับสถาบันนั้น กฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> ระบุขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างชัดเจนหรือไม่? กำหนดให้มีการจัดอบรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รวมถึงวิธีรับมือกับคดีอย่างเหมาะสม ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและตุลาการ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ให้บริการด้านสุขภาพ หรือไม่? ให้อำนาจหน่วยงานของรัฐทำการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์หรือไม่? 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง ประเทศที่เป็นทางผ่าน หรือเป็นประเทศที่เป็นทั้งสามสถานะ? ✓ ให้ทบทวนพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นอกจากพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้วยังมีกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อีกหรือไม่? ✓ ตามกฎหมายดังกล่าว มีหน่วยงานใดบ้างที่ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์? หน่วยงานเหล่านี้มีขอบเขตอำนาจมากน้อยเพียงใดและมีหน้าที่ต่างกันอย่างไรบ้าง? หน่วยงานเหล่านี้ประสานงานกันหรือไม่? 		
<p>Exploitation of Sex-Work</p> <p>การแสวงหาประโยชน์จากการขายบริการทางเพศ (Exploitation of sex work) จุดยืนของนักสตรีนิยมต่อการค้าประเวณี (<i>prostitution</i>)/ การขายบริการทางเพศ (<i>sex work</i>) แบ่งหลักๆออกเป็นสองฝ่าย⁸</p> <p>จุดยืนแรกมองว่า การค้าประเวณี/ การขายบริการทางเพศ ในทุกบริบทเปรียบเสมือนการค้าทาสสมัยใหม่ และ/หรือเป็นการปฏิบัติที่สะท้อนความรุนแรงและความไม่เท่าเทียมทางเพศเชิงสถาบัน ภายใต้กรอบคิดนี้ ความยินยอมพร้อมใจถูกมองว่าไม่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้ขายบริการทางเพศมักถูกมองว่าเป็นเหยื่อจากการถูกข่มขืนและแสวงหาผลกำไร ปราศจากอำนาจในฐานะผู้กระทำ (<i>agency</i>)</p> <p>จุดยืนที่สองมองว่า การขายบริการทางเพศโดยสมัครใจในผู้ที่บรรลุนิติภาวะนั้น เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพที่เป็นอิสระ แม้ว่าทางเลือกนั้นอาจจะมาจากการตัดสินใจที่ถูกกำหนดโดยความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดนี้มองว่าการขายบริการทางเพศคือการแสดงออกซึ่งสิทธิในการทำงานและสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง</p>			

⁸ นำมาจาก “กฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ: แนวปฏิบัติที่ดีในระดับโลก และการทบทวนกฎหมายในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ห้าประเทศ” (Equality Laws: Global Good Practice and A Review of Five Southeast Asian Countries) โดย Christine Forster และ Vedna Jivan, UNIFEM, 2009 (หน้า 45)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
8.	<p>มีบทบัญญัติใดที่ให้ความคุ้มครองผู้หญิงจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์จากการขายบริการทางเพศหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> กฎหมายดังกล่าวละเว้นหญิงค้าบริการที่ประกอบอาชีพโดยสมัครใจจากการถูกดำเนินคดีหรือควบคุมตัวตามอำเภอใจไม่ว่าจะในรูปแบบใดหรือไม่? 		
9.	<p>กฎหมายตระหนักว่าการขายบริการทางเพศถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> กรณีผู้เลือกประกอบอาชีพขายบริการทางเพศโดยสมัครใจนั้น กฎหมายประกันความเท่าเทียมในแง่สิทธิและสภาพการทำงาน ซึ่งรวมถึงสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานสำหรับพวกเขาทุกคนหรือไม่? <p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ให้บททวนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 กฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณี/ การขายบริการทางเพศ ของไทย สะท้อนจุดยืนแบบใดตามที่กล่าวมาข้างต้น? 		

ชีวิตทางการเมืองและสาธารณะ

มาตรา 7

มาตรา 8

ข้อเสนอแนะทั่วไป (*General Recommendation*) ที่ 24

จากรายงานที่รัฐไทยได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2549 คณะกรรมการ CEDAW ได้แสดงความห่วงใยต่อระดับการมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะและการตัดสินใจต่างๆของผู้หญิงซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสภาท้องถิ่นต่างๆ เช่นเดียวกับในระดับนานาชาติ

คณะกรรมการ CEDAW ได้เสนอแนะให้ประเทศไทยจัดให้มีและดำเนินมาตรการพิเศษชั่วคราว เพื่อหนุนสตรีดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจให้มากขึ้น โดยเฉพาะให้

กำหนดหลักเกณฑ์ ตัวชี้วัดและกรอบระยะเวลา รวมถึงพิจารณาการใช้โควต้าสัดส่วนหญิงชาย เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์

คณะกรรมการ CEDAW ยังเรียกร้องให้ประเทศไทยจัดฝึกอบรม และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิงในทุกๆ ระดับ รวมทั้งระดับนานาชาติ และสร้างและสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมนั้นๆ ให้เกิดขึ้นจริง

นอกจากนี้ คณะกรรมการ CEDAW ยังเสนอให้รัฐไทยพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและทางสาธารณะของผู้หญิงอย่างเป็นระบบ

สรุปข้อคิดเห็นของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกๆ รูปแบบ ต่อรายงานที่จัดทำขึ้นโดยรัฐไทย (ย่อหน้า 30)

คุณลักษณะสำคัญ

ในข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 23 คณะกรรมการ CEDAW นิยาม ‘ชีวิตทางการเมืองและสาธารณะ’ โดยหมายรวมถึง;

- การใช้อำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะการใช้อำนาจนิติบัญญัติ ตุลาการ บริหาร และการปกครอง
- การบริหารงานสาธารณะในทุกมิติ และการออกนโยบายและนำนโยบายเหล่านั้นมาปฏิบัติใช้ในระดับระหว่างประเทศ ในประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น
- มิติต่างๆ ของภาคประชาสังคม เช่น คณะกรรมการบริหารงานสาธารณะและสภาท้องถิ่น และกิจกรรมขององค์กร เช่น พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพและอุตสาหกรรม องค์กรจัดตั้งระดับชุมชน และองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชีวิตทางการเมืองและการเมืองอื่นๆ

คณะกรรมการ CEDAW ตั้งข้อสังเกตว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ ช่องว่างที่มีอยู่ระหว่างสิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองและทางสาธารณะในชีวิตจริงของผู้หญิง งานวิจัยค้นพบว่า หากการมีส่วนร่วมของผู้หญิงสูงถึง 30 - 35 เปอร์เซ็นต์ (มากพอที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือ “critical mass”) จะส่งผลกระทบต่อรูปแบบทางการเมืองและเนื้อหาที่จำเป็นต้องตัดสินใจ

คณะกรรมการยังตั้งข้อสังเกตว่า ถึงแม้ว่าการกำจัดอุปสรรคของข้อกฎหมายจะมีความจำเป็น แต่กระนั้นยังไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเท่าเทียมของสตรี คณะกรรมการเห็นว่า อาจมีความจำเป็นที่ต้องนำยุทธศาสตร์ที่หลากหลายมาใช้ชั่วคราว เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการจัดฝึกอบรมแก่ผู้สมัครหญิง การแก้ไขระเบียบการลง

รับสมัครเลือกตั้ง การพัฒนางานรณรงค์ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม การตั้งเป้าเป็น ตัวเลขและสัดส่วนโควตา และการทาบทามผู้หญิงที่มีความเหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่ง สาธารณะ เช่น ตุลาการ/ ผู้พิพากษา หรือกลุ่มวิชาชีพอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ของผู้คนในสังคม

คณะกรรมการยังเห็นว่า รัฐภาคียังมีพันธกรณีในการทำให้แน่ใจว่ามาตรการพิเศษ ชั่วคราวที่นำมาใช้นั้น เป็นไปตามหลักความเท่าเทียมและตามครรลองของรัฐธรรมนุญ ซึ่งก็คือ การประกันความเท่าเทียมของประชาชนทุกคน

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	รัฐธรรมนุญประกันสิทธิในการเลือกตั้งสำหรับทุกคนอย่างเท่าเทียมหรือไม่?		
2.	รัฐธรรมนุญประกันสิทธิในการลงสมัครเลือกตั้งในตำแหน่งสาธารณะทุกตำแหน่งสำหรับผู้หญิงหรือไม่? <ul style="list-style-type: none"> ○ รัฐธรรมนุญหรือกฎหมายระบุให้มีการใช้มาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อเอื้อให้ผู้หญิงสามารถลงสมัครเลือกตั้งได้หรือไม่? 		
3.	รัฐธรรมนุญหรือกฎหมายประกันโอกาสที่เท่าเทียมในการได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสาธารณะสำหรับผู้หญิงหรือไม่? <ul style="list-style-type: none"> ○ รัฐธรรมนุญหรือกฎหมายระบุให้มีการใช้มาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อสนับสนุนให้ผู้หญิงได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสาธารณะหรือไม่? <p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ มีอุปสรรคข้อจำกัดอะไรบ้างที่ผู้หญิงต้องพบเจอในการใช้สิทธิที่ได้รับรองตามมาตรา 7 ของตนเอง? อุปสรรคข้อจำกัดเหล่านี้มาจากกฎหมาย หรือวิถีปฏิบัติดั้งเดิมทางศาสนาหรือวัฒนธรรมใช่หรือไม่? อุปสรรคเหล่านี้นำไปสู่การเลือกปฏิบัติตามที่ถูกนิยามไว้ในมาตรา 1 ของ CEDAW หรือไม่? 		

สัญชาติ

มาตรา 9

ข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 24 ย่อหน้า 6

จากรายงานที่รัฐไทยได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2549 คณะกรรมการ CEDAW เห็นว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสัญชาติบางข้อมีเนื้อหาที่เลือกปฏิบัติต่อหญิงไทย แม้กฎหมายจะอนุญาตให้ ภรรยาต่างชาติที่แต่งงานกับชายไทยได้รับสัญชาติไทย ในขณะที่ชายต่างชาติที่แต่งงานกับหญิงไทยต้องพำนักอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลาติดต่อกันนานกว่าห้าปีขึ้นไปจึงจะสามารถยื่นขอ สิทธิความเป็นพลเมืองไทยได้ คณะกรรมการ CEDAW เรียกร้องให้รัฐไทยแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับมาตรา 9 ของ CEDAW

(สรุปข้อคิดเห็นของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ต่อรายงานของรัฐไทย ย่อหน้า 31-32)

คุณลักษณะสำคัญ

ในข้อเสนอแนะ (General Recommendation) ที่ 24 คณะกรรมการ CEDAW ให้ความเห็นไว้ว่า:

“สัญชาติเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในสังคม โดยทั่วไปบุคคลที่เกิดในประเทศใดจะได้สัญชาติเป็นพลเมืองของประเทศนั้น นอกจากนี้ สัญชาติยังสามารถได้มาโดยเหตุจากการย้ายถิ่นฐานเพื่อตั้งรกราก หรือเหตุแห่งมนุษยธรรม เช่น การไร้รัฐ หากปราศจากสถานะความเป็นพลเมือง ย่อมหมายถึงการที่ผู้หญิงถูกพรากสิทธิเลือกตั้งหรือในการลงสมัครตำแหน่งสาธารณะใดๆ และอาจถูกปฏิเสธการเข้าถึงผลประโยชน์สาธารณะและการเลือกที่พำนักอาศัย สำหรับสตรีที่บรรลุนิติภาวะแล้ว สัญชาติควรที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และต้องไม่ถูกเพิกถอนโดยพลการไม่ว่าจะด้วยเหตุอันเกี่ยวเนื่องจากการแต่งงานหรือหย่าร้าง หรือการที่สามีหรือบิดาของเธอเปลี่ยนสัญชาติก็ตาม”

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	กฎหมายให้สิทธิเท่าเทียมแก่ผู้หญิงในการได้มาซึ่งสัญชาติหรือเปลี่ยนแปลงสัญชาติหรือไม่?		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
2.	<p>ในทางกฎหมาย ผู้หญิงยังคงสามารถรักษาสัญชาติของตนไว้ได้ แม้ว่า;</p> <ul style="list-style-type: none"> • จะแต่งงานกับบุคคลต่างสัญชาติ หรือ • สามีเปลี่ยนสัญชาติ หรือไม่? 		
3.	<p>ในทางกฎหมาย ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในการถ่ายโอนสัญชาติให้แก่บุตรของตนหรือไม่?</p>		
4.	<p>ในทางกฎหมาย ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในการถ่ายโอนสัญชาติให้แก่สามีหรือไม่?</p> <p>ข้อคิดเห็น</p> <p>✓ ให้มีการทบทวนพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2535 และ 2551</p>		

การศึกษา

มาตรา 10

คุณลักษณะสำคัญ

คณะกรรมการ CEDAW เห็นว่า สำหรับผู้หญิงแล้วนั้น การศึกษาถือเป็น:
 “...กุญแจที่จะนำพาชีวิตให้ก้าวหน้า โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับผู้หญิง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำจึงถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนและโอกาสในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับตนเองได้อย่างเต็มที่”⁹

⁹สรุปข้อคิดเห็นของคณะกรรมการ CEDAW: สหสาธารณรัฐแทนซาเนีย (2008) 41st Session ย่อหน้า [34] (UN Doc CEDAW/C/TZA/CO/6); สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (2006) 36th Session ย่อหน้า [33] (UN Doc CEDAW/C/COD/CO/3).

มาตรา 10 ระบุเกี่ยวกับพันธกรณีของรัฐบาลในการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งหมด ในการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เพื่อให้แน่ใจว่าชายและหญิงมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านการศึกษา

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>นอกเหนือจากมาตรการอื่นๆแล้ว กฎหมาย/ นโยบายด้านการศึกษายัง;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดให้ใช้มาตรการเฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่อไปนี้ เพื่อเอื้อให้พวกเขาสามารถเข้าถึงการศึกษาหรือไม่? <ul style="list-style-type: none"> ✓ เด็กหญิงและผู้หญิงชาวพื้นเมืองซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ✓ เด็กหญิงและผู้หญิงพิการ ✓ เด็กหญิงและผู้หญิงซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้ง ✓ เด็กหญิงและผู้หญิงซึ่งอาศัยอยู่ในชนบท ✓ เด็กหญิงซึ่งเป็นบุตรของแรงงานข้ามชาติ ● กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาที่เหมาะสมตามวัยในโรงเรียนมัธยมหรือไม่? ● กำหนดให้ครูผู้สอนสนับสนุนให้เด็กหญิงมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเล่นกีฬาและมีส่วนร่วมในวิชาพลศึกษาหรือไม่? ● ระบุถึงพันธกรณีเชิงบวกสำหรับหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ดูแลด้านการศึกษาให้ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมดังต่อไปนี้หรือไม่?: <ul style="list-style-type: none"> ✓ มาตรการในการขจัดทัศนคติอันจะนำไปสู่การเลือกปฏิบัติออกจากหลักสูตรการเรียนการสอน ✓ มาตรการในการผนวกมุมมอง/ มิติเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายเข้าไปในตำราเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอนของทุกระดับชั้นหรือไม่? ✓ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
2.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีกลไกป้องกันไม่ให้เกิดการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้หน่วยงานและสถาบันด้านการศึกษাজัดทำและเผยแพร่แนวทางปฏิบัติที่มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้หรือไม่? <ul style="list-style-type: none"> ✓ ใช้คำนิยามการคุกคามทางเพศอย่างครอบคลุมตามที่ระบุไว้ในข้อเสนอแนะที่ 19 (<i>General Recommendation 19</i>) ของ CEDAW ✓ ถือให้การคุกคามทางเพศเป็นการประพฤตินิดครอบคลุมนักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน; และ ✓ สนับสนุนให้จัดตั้งกลไกการร้องทุกข์และเยียวยาที่เข้าถึงได้ง่ายและเป็นความลับ เพื่อให้รับมือกับปัญหาได้อย่างทัน่วงทีและมีประสิทธิภาพ <p>ข้อคิดเห็น:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ให้ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังต่อไปนี้ โดยอาศัยมุมมองด้านความเสมอภาคหญิงชาย: พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2542) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ (พ.ศ. 2545) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2546) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ (พ.ศ. 2551) 		

การจ้างงาน

มาตรา 11

ข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 13, 16 และ 19 ย่อหน้า (17-18)

คุณลักษณะสำคัญ

ความเท่าเทียมในการจ้างงานเป็นประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศที่สำคัญ มาตรา 11 ของ CEDAW ระบุเกี่ยวกับพันธกรณีทางกฎหมายซึ่งจำเป็นต่อการนำมาสู่การปฏิบัติที่ดีในด้านการจ้างงาน

ในข้อเสนอแนะที่ 19 (ย่อหน้า 17-18) คณะกรรมการ CEDAW เห็นว่า ความเท่าเทียมในการจ้างงานนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากผู้หญิงยังคงเป็นฝ่ายถูกระงับความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะ เช่น การคุกคามทางเพศในที่ทำงาน นอกนี้ คณะกรรมการยังขยายความว่าการคุกคามทางเพศ ไว้ดังนี้;

“พฤติกรรมทางเพศที่เกิดจากความตั้งใจ (sexually determined behavior) อันไม่ใคร่เป็นที่น่ายินดีต่อนับ เช่น การสัมผัสและลูกร้าทางกายภาพ คำพูดที่แฝงไปด้วยนัยยะทางเพศ การแสดงโป๊เปลือย (showing pornography) และความต้องการทางเพศ ไม่ว่าจะผ่านทางวาจาหรือการกระทำ พฤติกรรมเหล่านี้ไม่เพียงทำให้ผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดรู้สึกอับอายหรือเสียเกียรติ แต่ยังสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเธออีกด้วย; มันถือเป็นการเลือกปฏิบัติหากผู้หญิงคนหนึ่งรู้สึกว่า เธอตกอยู่ในสถานะที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบในแง่การว่าจ้างงาน จากการที่เธอปฏิเสธพฤติกรรมบางอย่างที่เธอมองว่าเป็นการล่วงละเมิดทางเพศ ความเสียเปรียบในแง่การว่าจ้างงานนี้ยังรวมถึงโอกาสในการได้รับบรรจุเข้าทำงาน หรือได้เลื่อนตำแหน่ง หรือเมื่อก่อให้เกิดสภาพการทำงานที่ไม่เป็นมิตร”

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคของหญิงชาย หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการว่าจ้างงานนั้น:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ห้ามให้มีการเลือกรับบุคคลเข้าทำงานโดยใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันระหว่างหญิงและชายหรือไม่? • ห้ามการโฆษณาที่มีเนื้อหาเลือกปฏิบัติหรือไม่?¹⁰ • กำหนดให้มีการใช้มาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าทำงานที่มักถูกมองว่าเป็นงานสำหรับเพศชายหรือไม่? 		

¹⁰การโฆษณาที่มีเนื้อหาเลือกปฏิบัติ หมายถึง การโฆษณาที่มีเนื้อหาที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ ทั้งทางตรง เช่น การกีดกันอย่างจงใจ และทางอ้อม เช่น การให้ความสำคัญกับทักษะหรือประสบการณ์บางอย่างที่เข้าข้างผู้ชาย อย่างไรก็ตาม การโฆษณาที่มีเนื้อหาเลือกปฏิบัติอาจสามารถทำได้หากเป็นไปตามมาตรการพิเศษชั่วคราวที่กำหนดขึ้น

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
2.	<p>กฎหมายประกันสภาพการทำงาน ทั้งในและนอกระบบ สำหรับหญิงและชายอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่? กฎหมายดังกล่าวกำหนดสิ่งต่อไปนี้หรือไม่?;</p> <ul style="list-style-type: none"> • งานที่เท่าเทียมกันต้องได้รับค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน • ผู้หญิงสามารถเข้าถึงโอกาสในการได้เลื่อนตำแหน่งอย่างเท่าเทียม • ผู้หญิงสามารถเข้าถึงโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างเท่าเทียม • ห้ามให้นายจ้างสามารถไล่ออกจากงานด้วยเหตุจากสถานะสมรส การตั้งครรภ์ และความเป็นแม่ • เกณฑ์การประเมินงานที่เท่าเทียมกัน • การได้รับบริการที่เท่าเทียมกัน เช่น การลาหยุดโดยยังได้รับค่าตอบแทน ความคุ้มครองด้านสุขภาพและความปลอดภัย ฯลฯ • เงื่อนไขในการได้รับสิทธิประกันสังคมอย่างเท่าเทียม เช่น ยามป่วยไข้ พิกัด หรือว่างงาน • ความคุ้มครองจากอุบัติเหตุจากการทำงานที่เท่าเทียมกันสำหรับหญิงและชาย • เกณฑ์อายุและเงื่อนไขสำหรับการปลดเกษียณที่เท่าเทียมกัน • สิทธิในการจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพอย่างเท่าเทียมกัน • สิทธิในการลาคลอดตามระยะเวลาที่เหมาะสมโดยไม่สูญเสียตำแหน่ง หรือสิทธิและผลประโยชน์อื่น ๆ • สิทธิในการลาหยุดของพ่อเพื่อดูแลทารกแรกเกิดตามระยะเวลาที่เหมาะสม • การจัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงาน หรือเบี่ยงช่วยเหลือในการดูแลเด็ก • การจัดสรรเวลาเพื่อเลี้ยงเด็กระหว่างชั่วโมงการทำงาน • การคุ้มครองไม่ให้หญิงตั้งครรภ์ทำงานหนักหรือเสี่ยงอันตรายทั้งต่อตัวเธอและทารกในครรภ์ • การจัดให้มีกลไกร้องทุกข์ในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิ 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	ของแรงงานทั้งในและนอกระบบ		
3.	<p>กฎหมายกำหนดให้มีการแต่งตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบติดตามและบังคับใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมหญิงชายในการจ้างงานต่าง ๆ หรือไม่?</p> <p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ 100 ว่าด้วยค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน (Equal Remuneration) สำหรับทั้งแรงงานชายและหญิงแล้วหรือไม่? 		

สุขภาพ

มาตรา 12

ข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 19 ย่อหน้า (19-20) และข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 24

จากรายงานที่รัฐไทยได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2549 คณะกรรมการ CEDAW เสนอให้รัฐไทยนำมาตรการและนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงยาคุมกำเนิดและข้อมูลและบริการด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพมาปฏิบัติใช้อย่างเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อลดการทำแท้งอย่างผิดกฎหมาย คณะกรรมการยังเรียกร้องให้รัฐไทยจัดโครงการการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ให้แก่ผู้หญิง ผู้ชาย และวัยรุ่น เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางเพศที่มีความรับผิดชอบ

คณะกรรมการยังเสนอแนะให้รัฐไทยเพิ่มความพยายามในการป้องกันและต่อสู้กับเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และปรับปรุงช่องทางสำหรับเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงต่อการติดเชื้อและถ่ายทอดเชื้อไปสู่ผู้อื่น นอกจากนี้ คณะกรรมการยังเสนอแนะให้รัฐไทยผนวกมุมมองด้านความเสมอภาคของหญิงชายเข้าไว้ในนโยบายและกิจกรรมต่างๆของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเชื้อเอชไอวี/เอดส์

(สรุปข้อคิดเห็นของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีต่อรายงานที่จัดทำขึ้นโดยรัฐไทย ย่อหน้า 39-42)

คุณลักษณะสำคัญ

ในข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 24 คณะกรรมการ CEDAW ได้เน้นย้ำตามมาตรา 12 เรียกร้องให้รัฐไทยจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในแง่ของการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ตลอดชั่วอายุขัย โดยเฉพาะในมิติด้านการวางแผนครอบครัว การตั้งครรภ์ การคลอดบุตร และช่วงหลังการคลอดบุตร คณะกรรมการย้ำว่า หน้าที่ดังกล่าวของรัฐถือเป็นพันธกิจในการเคารพ ปกป้องคุ้มครอง และทำให้สิทธิในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้หญิงเป็นจริง

พันธกิจในการเคารพ หมายถึง การที่รัฐละเว้นจากการกระทำใด ๆ อันเป็นการขัดขวางไม่ให้ ผู้หญิงสามารถบรรลุเป้าหมายด้านสุขภาพของตนเองได้ การละเว้นจากการกระทำใด ๆ อันเป็นการขัดขวาง รวมถึง;

- ไม่กีดกันการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้หญิง หรือการเข้าถึงคลินิก ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับให้บริการดังกล่าว ด้วยเหตุว่า หญิงผู้นั้นไม่ได้รับอนุญาตจากสามีหรือผู้ปกครองของเธอ หรือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข
- ไม่ทำให้ขั้นตอนทางการแพทย์ซึ่งจำเป็นเฉพาะสำหรับผู้หญิงเป็นความผิดทางอาญา

พันธกิจในการปกป้องคุ้มครองสิทธิอื่นเกี่ยวเนื่องกับสุขภาพของผู้หญิง หมายถึง การที่รัฐภาคี และหน่วยงานของรัฐภาคีดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลและองค์กรเอกชนละเมิดสิทธิด้านสุขภาพของผู้หญิง และเมื่อมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น รัฐภาคีและหน่วยงานของรัฐภาคีต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ พันธกิจในการปกป้องคุ้มครองยังรวมถึง;

- การออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และการออกนโยบาย เช่น ข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านสุขภาพ และระเบียบของโรงพยาบาลในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง และการให้บริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม

- การจัดฝึกอบรมในเรื่องความอ่อนไหวระหว่างเพศ (Gender sensitive training) แก่ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ เพื่อให้พวกเขาสามารถตรวจสอบและรับมือกับปัญหาได้ในกรณีที่มีการใช้ความรุนแรงบนฐานของเพศภาวะและความรุนแรงนั้นส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย
- การจัดให้มีกลไกการร้องทุกข์ที่เป็นธรรมและช่วยคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ที่ร้องเรียน และการใช้บทลงโทษที่เหมาะสมต่อผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่ล่วงละเมิดทางเพศผู้ป่วยหญิง

หน้าที่ในการทำให้สิทธิเป็นจริง กำหนดให้รัฐภาคีต้อง;

- ใช้มาตรการเชิงนิติบัญญัติ ตุลาการ บริหาร ด้านงบประมาณ เศรษฐกิจ และอื่นๆ อย่างสูงสุดตามกำลังทรัพยากรที่มี เพื่อให้แน่ใจว่าผู้หญิงสามารถตระหนักและเข้าถึงสิทธิในการได้รับบริการด้านสุขภาพของตนเองได้ รัฐยังมีหน้าที่ผนวกมุมมองด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเข้าไปในนโยบายและกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิงทั้งหมดของรัฐ และควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และตรวจสอบติดตามนโยบายและกิจกรรมเหล่านี้ และมีส่วนร่วมในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้หญิงด้วยกันเองได้

คณะกรรมการ CEDAW ยังเน้นย้ำว่า รัฐควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการเฉพาะด้านและสิทธิของกลุ่มคนที่มีความเปราะบางหรือผู้ด้อยโอกาสต่อไปนี้; แรงงานอพยพหญิง ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นหญิง เด็กหญิงและหญิงสูงวัย หญิงค้าประเวณี ชนพื้นเมืองหญิง และผู้พิการทางร่างกายและสมองเพศหญิง

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1	รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกันสิทธิในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมหรือไม่? <u>ข้อคิดเห็น</u> กฎหมายความเสมอภาคระหว่างเพศควรห้ามให้มีการกีดกันการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้หญิง หรือการเข้าถึงคลินิก ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับให้บริการดังกล่าว ด้วยเหตุว่า หญิงผู้นั้นไม่ได้รับอนุญาตจากสามีหรือผู้ปกครองของเธอ หรือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข		
2	ในแง่ของการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายห้ามให้มีการเลือกปฏิบัติบนฐานของเพศ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม วิถีทางเพศ หรืออื่นๆหรือไม่?		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยเรื่องสุขภาพกำหนดให้รัฐดำเนินมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ และส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มคนที่มีความเปราะบางหรือเป็นผู้ด้อยโอกาสต่อไปนี้หรือไม่? <ul style="list-style-type: none"> ✓ แรงงานอพยพหญิง ✓ ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นหญิง ✓ เด็กหญิงและหญิงสู่วัย ✓ หญิงที่ประหอบอาชีพขายบริการทางเพศ ✓ ชนพื้นเมืองหญิง ✓ ผู้พิการทางร่างกายและสมองเพศหญิง ✓ หญิงที่อาศัยในพื้นที่ความขัดแย้ง 		
3	<p>รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยเรื่องสุขภาพระบุให้ทุกคนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ได้อย่างเท่าเทียม (<i>universal access to sexual and reproductive health care</i>) หรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กฎหมายว่าด้วยเรื่องสุขภาพประกันการเข้าถึงการวางแผนครอบครัวตามกำลังทรัพย์ที่บุคคลสามารถจ่ายได้ มีประสิทธิภาพ และหลากหลายหรือไม่? ● แผนยุทธศาสตร์/ นโยบาย/ กฎหมายว่าด้วยเรื่องสุขภาพนั้นๆ กำหนดให้มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์อย่างครอบคลุมในการศึกษาภาคบังคับหรือไม่? ● แผนยุทธศาสตร์/ นโยบาย/ กฎหมายว่าด้วยเรื่องสุขภาพนั้นๆ กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาทักษะแก่ผู้ให้บริการด้านสุขภาพแผนโบราณและหมอดำแย เพื่อที่พวกเขาจะจะสามารถให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้อื่นได้อย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และตามกำลังทรัพย์ที่สามารถจ่ายได้หรือไม่? 		
4	<p>มีกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กฎหมายดังกล่าวเคารพสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิงหรือไม่? ● กฎหมายดังกล่าวห้ามให้มีการทำแท้งแบบเลือกเพศและการเลือกเพศก่อนคลอดหรือไม่? 		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
5	<p>มีกฎหมายที่กำหนดให้สถานพยาบาลออกกฎระเบียบเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กหญิงและสตรีที่มาใช้บริการหรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ระเบียบและขั้นตอนดังกล่าวครอบคลุมองค์ประกอบต่อไปนี้หรือไม่? <ul style="list-style-type: none"> ✓ กลไกการร้องทุกข์ที่เป็นธรรม ✓ บทลงโทษต่อผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่ล่วงละเมิดผู้ป่วยหญิง <p>ข้อคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> • ให้ทบทวนกฎหมายและนโยบายต่อไปนี้ โดยอาศัยมุมมองด้านความเสมอภาคของหญิงชาย: พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (พ.ศ. 2545) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (พ.ศ. 2545) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (พ.ศ. 2550) พระราชบัญญัติสุขภาพจิต (พ.ศ. 2551) แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ และนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานจริยธรรมแห่งชาติ 		

ชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม

มาตรา 13

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	บนฐานของความเสมอภาคระหว่างเพศ กฎหมายประกันให้หญิงและชายได้รับสิทธิประโยชน์ของครอบครัว (<i>Family benefits</i>) ¹¹ อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่?		
2.	กฎหมายกำหนดให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในการกู้ยืมเงินจากธนาคาร		

¹¹สิทธิประโยชน์ของครอบครัว (*Family benefits*) ได้แก่ สิทธิประโยชน์ที่มีมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเงิน โดยธรรมชาติ และยังรวมถึง ประกันภัย เงินอุดหนุนสำหรับที่อยู่อาศัย เลี้ยงเด็ก เครดิตทางการเงินและสิทธิประโยชน์ทางภาษี

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
	จำนอง และเข้าถึงสินเชื่อในรูปแบบอื่นๆหรือไม่?		
3.	ภายใต้กฎหมาย ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทุกมิติของการครอบครองที่ดิน ได้แก่ ที่ดิน จัดการที่ดิน บริหารที่ดิน ไร่ที่ดิน และมอบโอนที่ดิน รวมถึงการมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและในอัตราที่สามารถจ่ายได้หรือไม่?		

ผู้หญิงในชนบท

มาตรา 14

ข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 19 ย่อหน้า (21)

จากรายงานที่รัฐไทยจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2549 คณะกรรมการ CEDAW มีความห่วงใยต่อสภาพความเป็นอยู่ที่ผู้หญิงชนบทและกลุ่มชาติพันธุ์ต้องเผชิญ โดยเฉพาะการไม่สามารถเข้าถึงโภชนาการ สุขอนามัย บริการด้านสุขภาพ การศึกษา และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้

คณะกรรมการเรียกร้องให้รัฐภาคีดำเนินการใดๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้หญิงชนบทและกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเร่งด่วนและครอบคลุม และเพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาสามารถเข้าถึงโภชนาการ สุขอนามัย บริการด้านสุขภาพ การศึกษา และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ได้อย่างเต็มที่

(สรุปข้อคิดเห็นของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีต่อรายงานที่จัดทำโดยรัฐไทย ย่อหน้า 33-34)

คุณลักษณะสำคัญ

มาตรา 14 ตระหนักว่า ผู้หญิงชนบท โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา มีบทบาทสำคัญต่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน ถึงกระนั้น พวกเขากลับไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การศึกษา การฝึกอาชีพ หน่วยงานให้ทุน (เช่น ธนาคาร) และโอกาสในการสร้างรายได้ ส่งผลให้พวกเขาไม่สามารถใช้สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างเต็มที่

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญในการทำให้ความเสมอภาคตามเนื้อหา (Substantive equality) เป็นจริงได้ มาตรา 42 จึงระบุให้รัฐภาคีมีพันธกรณีในการจัดการการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงชนบท

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	<p>กฎหมาย/ นโยบายเกี่ยวกับความเสมอภาคของหญิงชายกำหนดให้รัฐใช้มาตราเฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหญิงชนบท เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้สิทธิต่อไปนี้ หรือไม่?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดทำและนำแผนพัฒนามาปฏิบัติใช้ ● สิทธิในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ เช่น ข้อมูลข่าวสาร คำปรึกษาและบริการเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ● สิทธิในการได้รับผลประโยชน์จากประกันสังคม ● สิทธิในการมีโอกาสอย่างเท่าเทียมในการเข้าถึงและได้รับผลประโยชน์จากการจัดอบรมและการศึกษาทุกประเภท ● สิทธิในการจัดตั้งกลุ่มช่วยเหลือตนเอง (<i>self-help groups</i>) และสหกรณ์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมผ่านการจ้างงานหรือการเป็นนายจ้างของตนเอง (<i>self-employment</i>) ● สิทธิในการเข้าถึงสินเชื่อเกษตร หน่วยงานสนับสนุนหรือดำเนินการด้านการตลาด เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสิทธิในการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในแผนหรือโครงการปฏิรูปที่ดินและตั้งถิ่นฐานใหม่ 		
2.	<p>กฎหมาย/ นโยบายเกี่ยวกับความเสมอภาคของหญิงชายกำหนดให้รัฐมีพันธกรณีเชิงบวกในการจัดทำงานวิจัย เพื่อศึกษาความไม่เท่าเทียมที่ผู้หญิงชนบทต้องเผชิญในชีวิตจริงหรือไม่?</p> <p>ข้อคิดเห็นทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ มีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้หญิงชนบทต้องเผชิญในแผนพัฒนาสตรีหรือไม่? มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิในด้านต่าง ๆ ของผู้หญิงชนบทแบบจำแนกเพศหรือไม่? 		

ความเสมอภาคในฐานะพลเมือง (Civil Equality)

มาตรา 15

ข้อเสนอแนะทั่วไป 21 ย่อหน้า (7-10)

คุณลักษณะสำคัญ

ในข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 21(8) คณะกรรมการ CEDAW มองว่าอุปสรรคใดๆที่ขัดขวางศักยภาพของผู้หญิงในการ ฟ้องร้องคดี การเข้าถึงคำปรึกษาทางกฎหมาย การเป็นพยาน หรือ การเรียกร้องค่าเสียหาย ถือเป็นกีดกันความสามารถของผู้หญิงในการติดตามเพื่อให้ได้มาซึ่ง ส่วนแบ่งของทรัพย์สินหรือเพื่อรักษาส่วนแบ่งของทรัพย์สิน และยังถือเป็นการกีดกันไม่ให้พวก เธอสามารถเลี้ยงดูตนเองและบุตรได้ ส่งผลให้พวกเธอไม่สามารถเป็นสมาชิกที่สามารถพึ่งพา ตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีคุณค่าในชุมชนของพวกเธอได้

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	รัฐธรรมนูญประกันความเสมอภาคเบื้องต้นกฎหมายหรือไม่? <ul style="list-style-type: none">• โดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานะสมรส ผู้หญิงทุกคนมีสิทธิในการทำสัญญาอย่างเท่าเทียมหรือไม่?• ผู้หญิงมีสิทธิอย่างเท่าเทียมในการจัดการทรัพย์สินที่ดินหรือไม่?• ผู้หญิงมีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน ได้มาซึ่งทรัพย์สิน จัดการทรัพย์สิน บริหารทรัพย์สิน ใช้ทรัพย์สิน และถ่ายโอนทรัพย์สิน รวมทั้งที่ดิน เช่นเดียวกับผู้ชายหรือไม่?		
2.	กฎหมายอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถจดทะเบียนทรัพย์สินเป็นชื่อของเธอได้หรือไม่?		

การแต่งงานและครอบครัว

มาตรา 16

ข้อเสนอแนะ 21

เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2555 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบการถอนข้อสงวน ตามมาตรา 16 ของอนุสัญญา CEDAW ตามข้อเสนอของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์ ที่ได้ประเมินแล้วว่า ที่ผ่านมามีการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชายในแง่ของการแต่งงานและความสัมพันธ์ในครอบครัว อาทิ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2550 ซึ่งขยายนิยามความหมายของคำว่า ช่มชู้ และทำให้การช่มชู้ในภรรยาถือเป็นความผิดทางอาญา หรือพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. 2548 ซึ่งอนุญาตให้ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วสามารถเลือกใช้นามสกุลของสามีหรือนามสกุลเดิมของตนเองได้ และพระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 ซึ่งอนุญาตให้ผู้หญิงที่แต่งงานหรือหย่าร้างสามารถเลือกใช้นำหน้านามว่า นางสาว หรือนาง ได้ การถอนข้อสงวนตามอนุสัญญา CEDAW มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นวันที่สำนักงานเลขาธิการแห่งสหประชาชาติได้รับตราสารถอนข้อสงวนจากประเทศไทย การถอนข้อสงวนตามมาตรา 16 ของอนุสัญญา CEDAW ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ให้ไว้กับประชาคมระหว่างประเทศ ระหว่างที่มีการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review – UPR) ตามกลไกของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554

(นำมาจากข่าวประชาสัมพันธ์ ออกโดยกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2555)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
1.	รัฐธรรมนูญประกันความเท่าเทียมทางเพศในครอบครัวและการแต่งงานหรือไม่?		
2.	กฎหมายให้สิทธิในเลือกคู่แก่ฝ่ายหญิงเหมือนกับฝ่ายชายหรือไม่?		
3.	กฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำเท่ากันสำหรับหญิงและชายที่ต้องการจดทะเบียนสมรสหรือไม่?		
4.	กฎหมายห้ามไม่ให้มีการบังคับแต่งงานหรือไม่?		
5.	กฎหมายกำหนดให้การจดทะเบียนสมรสต้องกระทำ ณ สำนักงานเขตหรือไม่?		
6.	กฎหมายประกันสิทธิในการถือครองที่ดิน ได้มาซึ่งที่ดิน บริหารจัดการที่ดิน ใช้สิทธิในที่ดิน และมอบโอนที่ดินให้แก่คู่สมรสอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่?		

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่
7.	ในทางกฎหมาย หญิงและชายสามารถใช้เหตุและเงื่อนไขเดียวกันในขอแยกกันอยู่ หรือยุติความเป็นสามีภรรยาหรือขอหย่าได้หรือไม่?		
8.	กฎหมายกำหนดให้มีการแบ่งทรัพย์สินที่หามาได้ระหว่างแต่งงานอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะ ให้คำนึงถึงคณูปการที่มีต่อครัวเรือนและครอบครัว ทั้งในรูปของเงินและที่ไม่ใช่เงินหรือไม่?		
9.	กฎหมายกำหนดให้มีการจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรหลังการหย่าร้างหรือไม่?		
10.	กฎหมายกำหนดให้มีการช่วยเหลือคู่สามีภรรยาที่กำลังจะหย่าร้าง ตามความต้องการ กำลังทรัพย์ และศักยภาพในการหารายได้หรือไม่?		
11.	การอุปการะเลี้ยงดูและการเข้าถึงเด็กเป็นไปตามประโยชน์สูงสุด (<i>best interests</i>) ของเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพการสมรสของผู้ปกครองหรือไม่?		
12.	กฎหมายประกันสิทธิความเป็นผู้ปกครองบุตรอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่?		
13.	กฎหมายกำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิและเงื่อนไขในการอุปการะบุตรอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่?		
14.	ในทางกฎหมาย หญิงและชายมีสิทธิในการสืบทอดมรดกอย่างเสมอภาคหรือไม่?		

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก रूप

แบบ ค.ศ. 1979

(Part I – IV)

Article 1

For the purposes of the present Convention, the term “discrimination against women” shall mean any distinction, exclusion or restriction made on the basis of sex which has the effect or purpose of impairing or nullifying the recognition, enjoyment or exercise by women, irrespective of their marital status, on a basis of equality of men and women, of human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field.

Article 2

States Parties condemn discrimination against women in all its forms, agree to pursue by all appropriate means and without delay a policy of eliminating discriminating against women, and to this end, undertake:

- a. To embody the principle of the equality of men and women in their national constitutions or other appropriate legislation if not yet incorporated therein and to ensure, through law and other appropriate means, the practical realization of this principle;*
- b. To adopt appropriate legislative and other measures, including sanctions where appropriate, prohibiting all discrimination against women;*
- c. To establish legal protection of the rights of women on an equal basis with men and to ensure through competent national tribunals and other public institutions the effective protection of women against any act of discrimination;*
- d. To refrain from engaging in any act or practice of discrimination against women and to ensure that public authorities and institutions shall act in conformity with this obligation;*
- e. To take all appropriate measures to eliminate discrimination against women by any person, organization or enterprise;*
- f. To take all appropriate measures, including legislation, to modify or abolish existing laws, regulations, customs and practices which constitute discrimination against women;*

- g. To repeal all national penal provisions which constitute discrimination against women.*

Article 3

States Parties shall take in all fields, in particular in the political, social, economic and cultural fields, all appropriate measures, including legislation, to ensure the full development and advancement of women, for the purpose of guaranteeing them the exercise and enjoyment of human rights and fundamental freedoms on a basis of equality with women.

Article 4

- 1. Adoption by States Parties of temporary special measures aimed at accelerating de facto equality between men and women shall not be considered discrimination as defined in the present Convention, but shall in no way entail as a consequence the maintenance of unequal or separate standards, these measures shall be discontinued when the objectives of equality of opportunity and treatment have been achieved.*
- 2. Adoption by State Parties of special measures, including those measures contained in the present Convention, aimed at protecting maternity shall not be considered discriminatory.*

Article 5

States Parties shall take all appropriate measures:

- a. To modify the social and cultural patterns of conduct of men and women, with a view to achieving the elimination of prejudices and customary and all other practices which are based on the idea of the inferiority or the superiority of either of the sexes or on stereotyped roles of men and women;*
- b. To ensure that family education includes a proper understanding of maternity as a social function and the recognition of the common responsibility of men and women in the upbringing and development of their children, it being understood that the interest of the children is the primordial consideration in all cases.*

Article 6

States Parties shall take all appropriate measures, including legislation, to suppress all forms of traffic in women and exploitation of prostitution of women.

Article 7

States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the political and public life of the country, and in particular, shall ensure to women, on equal terms with men, the right:

- a. To vote in all elections and public referenda and to be eligible for election all publicly elected bodies;*
- b. To participate in the formulation of government policy and the implementation thereof and to hold public office and perform all public functions at all levels of government;*
- c. To participate in non-governmental organizations and associations concerned with the public and political life of the country.*

Article 8

States Parties shall take all appropriate measures to ensure to women, on equal terms with men and without any discrimination, the opportunity to represent their Governments at the international level and to participate in the work of international organizations.

Article 9**General Recommendation 24, Para. 6**

- 1. States Parties shall grant women equal rights with men to acquire, change or retain their nationality. They shall ensure in particular that neither marriage to an alien nor change of nationality by the husband during marriage shall automatically change the nationality of the wife, render her stateless or force upon her the nationality of her husband.*
- 2. States Parties shall grant women equal rights with men with respect to the nationality of their children.*

Article 10

States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in order to ensure to them equal rights with men in the field of education and in particular to ensure, on a basis of equality of men and women;

- a. The same conditions for career and vocational guidance, for access to studies and for the achievement of diplomas in educational establishments of all categories in rural as well as in urban areas; this equality shall be ensured in pre-school, general, technical, professional and higher technical education, as well as in all types of vocational training;*
- b. Access to the same curricula, the same examinations, teaching staff with qualifications of the same standard and school premises and equipment of the same quality;*
- c. The elimination of any stereotypical concept of the roles of men and women at all levels and in all forms of education by encouraging coeducation and other types of education which will help to achieve this aim and, in particular, by the revision of textbooks and school programs and the adaptation of teaching methods;*
- d. The same opportunities to benefit from scholarships and other study grants;*
- e. The same opportunities for access to programs of continuing education, including adult and functional literacy programs, particularly those aimed at reducing, at the earliest possible time, any gap in education existing between men and women;*
- f. The reduction of female student dropout rates and the organization of programs for girls and women who have left school prematurely;*
- g. The same opportunities to participate actively in sports and physical education;*
- h. Access to specific educational information to help to ensure the health and well-being of families, including information and advice of family planning.*

Article 11

- 1. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the field of employment in order to ensure, on a basis of equality of men and women, the same rights, in particular:*
 - a. The right to work as an inalienable right of all human beings;*
 - b. The right to the same employment opportunities, including the application of the same criteria for selection in matters of employment;*

1. *States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the field of health care in order to ensure, on a basis of equality of men and women, access to health care services, including those related to family planning.*
2. *Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this Article, States Parties shall ensure to women appropriate services in connection with pregnancy, confinement and the post-natal period, granting free services where necessary, as well as adequate nutrition during pregnancy and lactation.*

Article 13

States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in other areas of economic and social life in order to ensure, on a basis of equality of men and women, the same rights, in particular:

- a. *The right to family benefits;*
- b. *The right to bank loans, mortgages and other forms of financial credit;*
- c. *The right to participate in recreational activities, sports and all aspects of cultural life.*

Article 14

1. *States Parties shall take into account the particular problems faced by rural women and the significant roles which rural women play in the economic survival of their families, including their work in the non-monetized sectors of the economy, and shall take all appropriate measures to ensure the application of the provisions of the present Convention to women in rural areas.*
2. *States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in rural areas in order to ensure, on a basis of equality of men and women, that they participate in and benefit from rural development and, in particular, shall ensure to such women the right:*
 - a. *To participate in the elaboration and implementation of development planning at all levels;*

- b. *To have access to adequate health care facilities, including information, counseling and services in family planning;*
- c. *To benefit directly from social security programmes;*
- d. *To obtain all types of training and education, formal and non-formal, including that relating to functional literacy, as well as, inter alia, the benefit of all community and extension services, in order to increase their technical proficiency;*
- e. *To organize self-help groups and co-operatives in order to obtain equal access to economic opportunities through employment or self-employment;*
- f. *To participate in all community activities;*
- g. *To have access to agricultural credit and loans, marketing facilities, appropriate technology and equal treatment in land and agrarian reform as well as in land resettlement schemes;*
- h. *To enjoy adequate living conditions, particularly in relation to housing, sanitation, electricity and water supply, transport and communications.*

Article 15

1. *States Parties shall accord to women equality with men before the law.*
2. *States Parties shall accord to women, in civil matters, a legal capacity identical to that of men and the same opportunities to exercise that capacity. In particular, they shall give women equal rights to conclude contracts and to administer property and shall treat them equally in all stages of procedure in courts and tribunals.*
3. *States Parties agree that all contracts and all other private instruments of any kind with a legal effect which is directed at restricting the legal capacity of women shall be deemed null and void.*
4. *States Parties shall accord to men and women the same rights with regard to the law relating to the movement of persons and the freedom to choose their residence and domicile.*

Article 16

1. *States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in all matters relating to marriage and family relations and in particular shall ensure, on a basis of equality of men and women;*
 - a. *The same right to enter into marriage;*
 - b. *The same right freely to choose a spouse and to enter into marriage only with their free and full consent;*
 - c. *The same rights and responsibilities during marriage and at its dissolution;*
 - d. *The same rights and responsibilities as parents, irrespective of their marital status, in matters relating to their children; in all cases the interests of the children shall be paramount;*
 - e. *The same rights to decide freely and responsibly on the number and spacing of their children and to have access to the information, education and means to enable them to exercise these rights;*
 - f. *The same rights and responsibilities with regard to guardianship, wardship, trusteeship and adoption of children, or similar institutions where these concepts exist in national legislation; in all cases the interests of the children shall be paramount;*
 - g. *The same personal rights as husband and wife, including the right to choose a family name, a profession and an occupation;*
 - h. *The same rights for both spouses in respect of the ownership, acquisition, management, administration, enjoyment and disposition of property, whether free of charge or for a valuable consideration.*
2. *The betrothal and the marriage of a child shall have no legal effect, and all necessary action, including legislation, shall be taken to specify a minimum age for marriage and to make the registration of marriages in an official registry compulsory.*